

ROBERT BIEDROŃ

WŁĄCZ DEMOKRACJĘ

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie, czyli rozgrzewka przed rozgrywką	8
Zasady gry	13
Część I	
KRAJ, W KTÓRYM ŻYJĘ	19
Rozdział 1. Państwo - co to takiego?	20
Rozdział 2. Kto tu rządzi i jak?	48
Rozdział 3. Demokracja: rządzący sami czy dzielimy się władzą?	60
Część II	
WŁADZA	65
Rozdział 1. Kto nami rządzi?	66
Rozdział 2. Polityka - sztuka sprawowania władzy	79
Rozdział 3. Partie polityczne	93

Część III

DLA DOBRA WSPÓLNEGO, CZYLI POSTAWA OBYWATELSKA OD A DO Z	115
Rozdział 1. Obywatel i obywatelka	116
Rozdział 2. Wzorowi obywatel i obywatelka	125
Rozdział 3. Działamy razem!	131
Rozdział 4. Jesteśmy nieposłuszni!	136
Rozdział 5. Idziemy na wybory	143
Podsumowanie gry	152
Twoja nagroda	153
Meta	156

Jaki jest najlepszy ustroj świata?

Systemy polityczne różnią się od siebie, ponieważ każdy kraj ma inną historię i inną ideologię, czyli wartości najważniejsze dla obywateli. Jak dotąd nie stworzono jednego najlepszego ustroju, bo dla każdego państwa lepsze będzie trochę inne rozwiązanie. Co więcej, nawet ten sam ustroj – choćby demokratyczny – będzie funkcjonował odmiennie w różnych krajach.

Przykładowo w Stanach Zjednoczonych panuje demokracja, ale w systemie prezydenckim, ponieważ prezydent, będąc jednocześnie premierem, skupia w swoich rękach sporą władzę. Podobna sytuacja ma miejsce w Niemczech – w systemie kanclerskim silną pozycję zajmuje kanclerz. Za to Szwecja jest monarchią konstytucyjną, krajem bardzo demokratycznym i opiekuńczym. Głową państwa jest nadal król, choć niezbyt wiele może. Za to opinie co do demokracji w Rosji są podzielone. W teorii to kraj demokratyczny, za to w praktyce często prawa obywatelskie i prawa człowieka są tam łamane – nie wolno swobodnie protestować, Internet jest cenzurowany, a niepokorni dziennikarze bywają karani za mówienie prawdy.

Jaki sposób sprawowania władzy wybrać?

Właściwie już samo pytanie o to, w jaki sposób wraz z grupą obywateli wybieriecie odpowiedni system polityczny, podpowiada, do których wartości Wam najbliższe. Czy chcesz być królem o władzy absolutnej (zaraz opowiem Ci o tym więcej!), bo jesteś pewien, że sam lub sama podejmiesz najwłaściwszą decyzję, więc poddani będą musieli się dostosować? To monarchia. A może jesteś gotowy albo gotowa podzielić się władzą, ale tylko z niektórymi? Być może wybrałeś już swoich doradców z grona najbliższych koleżanek i kolegów? W takim razie to oligarchia. Jeśli uważasz, że wszystko powinno być wspólne, pewnie skłonisz się ku komunizmowi. Jeśli chcesz, by wszyscy kłaniali Ci się w pas, a największym szacunkiem darzyli państwo, wybierz faszyzm. Do wyboru masz też nazizm, ale tylko jeżeli jesteś rasistą. Jeżeli natomiast chciałbyś zdecydować o ustroju politycznym wspólnie z innymi obywatelami, najbliższe Ci do demokracji.

UWAGA: TOTALITARYZM!

Zanim podejmiesz tę kluczową dla Twojego państwa decyzję, pozwól, że Cię ostrzeżę. Jak widzisz, ustrojów jest co najmniej sześć. Wymienię te najbardziej popularne, ale możesz zapytać rodziców lub nauczycieli, jakie są inne opcje. Nie każdy wariant wydaje się tak samo dobry. Niektóre z nich, zwłaszcza komunizm, faszyzm i nazizm, prowadzą do powstania państwa totalitarnego.

Totalitaryzm — ta nazwa pochodzi od łacińskiego słowa *totalis*, czyli całkowity. To system, w którym rządzący całkowicie kontrolują społeczeństwo.

Państwo totalitarne nie tylko nadzoruje życie publiczne, ale wiedzione wścibskością i żądzą władzy podgląda także życie prywatne swoich obywateli. Nic się nie ukryje. To tak, jakby rodzice nie szanowali Twojej prywatności – wchodzili do Twojego pokoju bez pytania, czytali Twoje esemesy i podsłuchiwali pod drzwiami. A jeżeli zbuntowałbyś się i okazał nieposłuszeństwo, nie chcieliby nawet słuchać Twoich racji, ale od razu wsadzili Cię do więzienia.

Pole: Ustrój

WYBIERZ:

Monarchia

Oligarchia

Komunizm, faszyzm lub nazizm

Demokracja

Monarchia

Monarchia powstałaby wtedy, gdybyś powierzył rządy jednej osobie. Król lub królowa uznają państwo za swoją własność, ich wola, a często ich widzimy, staje się prawem dla wszystkich obywateli. Jak zdecydować o tym, kto zostałby monarchą? Zwykle tłumaczy się, że władza monarsza pochodzi od siły wyższej, czyli od Boga lub bóstw, by nikt w nią nie wątpił. Niech się więc dzieje wola nieba.

Kusi Cię, by zostać monarchą? Nic dziwnego. Nie tylko mógłbyś robić, co tylko chcesz, ale wolno byłoby Ci też rozkazywać poddanym i żądać, żeby spełniali Twoje zachcianki. Mógłbyś późno chodzić spać, wstawać w południe i objadać się czekoladą od rana do wieczora.

Ale czy monarchia to wybór idealny? Przekonajmy się! W zależności od sposobu wybierania następcy oraz innych cech tego ustroju wyróżniamy między innymi monarchie: dziedziczną (następcą tronu jest najstarszy z rodu), absolutną (monarcha nie dzieli się władzą z nikim), oświeconą (władca daje społeczeństwu trochę swobody) i konstytucyjną (władza króla ograniczona jest konstytucją) czy parlamentarną (głowa państwa dzieli się władzą z parlamentem). Dwie ostatnie opcje są najbezpieczniejsze, lecz bywa, że król nie liczy się ze zdaniem swoich poddanych i sprawuje władzę despoticzną, czyli niczym nie ograniczoną, a czasem nielegalnie ją przejmując i zamienia się w tyrana.

Znanym z historii tyranem był przykładowo starożytny Falaris, który w sycylijskim mieście Akragas palił przeciwników we wnętrzu byka z brązu. Królował nie monarcha, ale terror. Nie było mowy o pokojowym rozwoju państwa.

Oligarchia

Oligarchia, co dosłownie znaczy „panowanie nielicznych”, to taka forma rządów, w której władzę sprawuje garstka ludzi. Jak się wybiera tych uprzywilejowanych? Zwykle wywodzą się ze szlacheckich rodów (z arystokracji) albo bogatych rodzin. Jednak w swoim państwie możesz zmienić te reguły. Oligarchami mogą zostać Twoi koledzy z klubu książki albo koleżanki z boiska. Lub po prostu ci, których lubisz najbardziej. To co, myślisz, że unikniesz problemów?

Jednak czy wybrańcy będą dobrze zarządzili? Wątpliwe. Czy taki ustrój jest sprawiedliwy? Zdecydowanie nie. Możesz się spodziewać, że zwykli, szarzy obywatele wkrótce się zbuntują. Być może utworzy się druga grupa oligarchów i czeka Cię wojna domowa. W każdym razie przemyśl ten wybór – pewnie wydaje się kuszący, ale jest ryzykowny.

Komunizm

Nazwa „komunizm” pochodzi od łacińskiego słowa *communis* – wspólny. I właśnie o to chodzi, wszystko w tym ustroju ma być wspólne. Dobra dzieli się wspólnie, każdy dostaje po równo. Wszyscy w społeczeństwie są równi, nie ma podziału na klasy – czyli lepszych i gorszych. Brzmi kusząco? Nie dziwię się. Wielu mądrych ludzi uległo czarowi idei komunizmu.

Niestety, z czasem okazuje się, że lepiej, jeśli ustrój komunistyczny pozostaje w teorii, na papierze. Bo gdy wprowadzić go realnie, jak to zrobił Włodzimierz Lenin w ZSRR, czyli w dawnej Rosji i sąsiadujących z nią krajach, okazuje się, że to tylko mrzonki. W rzeczywistości państwo komunistyczne sprawuje nad obywatelami nieznośną kontrolę, a nawet wprowadza cenzurę – mediów, książek, nauki. Poza tym obywatele nie znoszą szarego, komunistycznego świata, gdzie nie ma mowy o wolności i wyrażaniu siebie oraz swoich poglądów.

Prócz komunizmu możesz wybrać fasyzm lub nazizm.

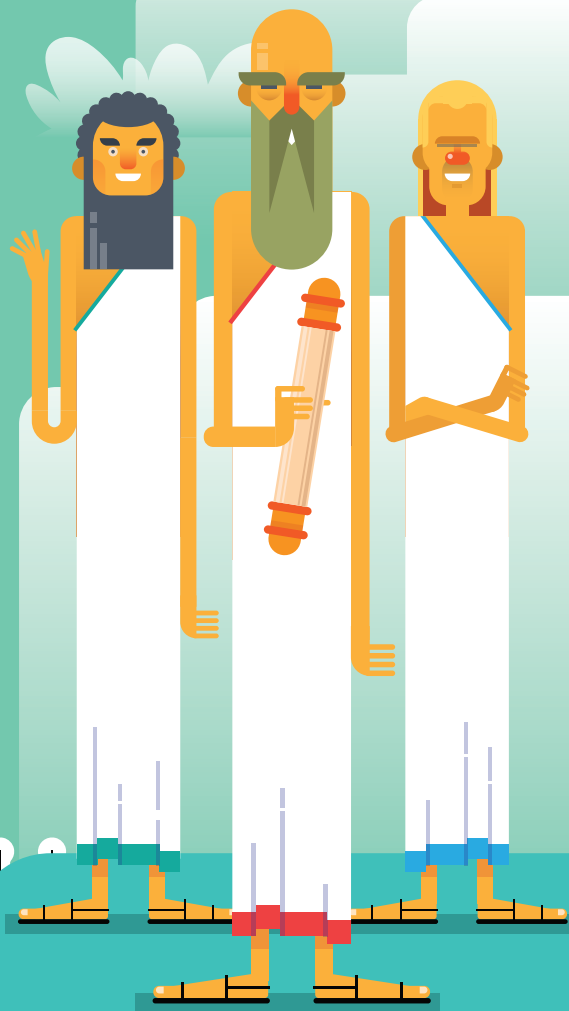
Fasyzm powstał we Włoszech między pierwszą a drugą wojną światową. **Benito Mussolini** – może już znasz to nazwisko – wprowadził faszystowskie pomysły w życie. W Hiszpanii fanem faszyzmu był generał **Franco**. Faszysty sprzeciwiali się demokracji, wielbili co prawda państwo, ale nie szanowali prawa. Otaczali władcę kultem, oddawali mu wręcz boską cześć, i nie wahali się sięgnąć po terror – brutalne przesłuchania, kłamliwe wyroki w sądach i tortury były na porządku dziennym.

Za to **nazizm** narodził się po pierwszej wojnie światowej w Niemczech, które przegrały światowy konflikt. Nastroje rozgoryczonych rodaków wykorzystał **Adolf Hitler**, który doszedł do władzy i zaczął szerzyć nazistowskie idee. Nazizm zwracał się przeciw komunizmowi, ale też demokracji. Prócz tego żywe były poglądy rasistowskie – głoszono, że rasą panów są Niemcy, inni, w tym Polacy, mieli się podporządkować. Nienawiścią darzono zwłaszcza Żydów, co nazywamy antysemityzmem. To pierwszy krok ku Holokaustowi, czyli zagładzie narodu żydowskiego podczas drugiej wojny światowej. Mam nadzieję, że nie muszę Cię już przekonywać, iż ani fasyzm, ani nazizm nie są dla Ciebie.

Demokracja

Za to demokracja to taki system rządów, gdzie o sprawach państwowych decyduje wola większości. Obywatele mogą rządzić bezpośrednio (jak w starożytnych Atenach) albo pośrednio – dzięki swoim przedstawicielom, jak to dzieje się dziś w większości państw europejskich. Jeżeli wybierzesz ustrój demokratyczny, oznacza to, że podzielisz się władzą ze wszystkimi obywatelkami i obywatelami, a decyzje będziecie podejmować wspólnie.

Czy jednak demokracja to ustrój idealny? Wcale tak nie uważam. Winston Churchill nie szczędził słów krytyki: „demokracja to najgorszy system, ale do tej pory nie wymyślono nic lepszego”. Niektórzy twierdzą, że demokracja to nic innego jak tyrania większości, która narzuca swoją wolę reszcie. A także forma dyktatury, gdzie władzę sprawują ci, którzy wygrali wybory. Powtórzmy jednak za Churchillem: do tej pory nie wymyślono nic lepszego.

Dobra odpowiedź: d).

Jeżeli taki jest Twój wybór, świetnie! W państwie demokratycznym najlepiej sprawdzają się rządy wszystkich! Tylko w ten sposób zaangażujesz ludzi we wspólne sprawy.

Źłe odpowiedzi: a), b), c).

Rozumiem Twój wybór, ale czy on przybliży Cię do demokracji? Okej, pomogę Ci, bo doszedłeś i dotarłaś już tak daleko. Pozostałe formy rządów prędzej czy później doprowadzą do anarchii lub totalitaryzmu. Skrajności nigdy nie są dobre. Wracasz do pola „Państwo”. Posiedź chwilę na ławce rezerwowych, odetchnij, pomedytuj i wróć do gry.

Nagroda:

Za prawidłową odpowiedź dostajesz trzy punkty. Jeżeli nie trafiłeś lub nie trafiłaś, przeczytaj uważnie punktację. Za odpowiedź a) otrzymujesz dwa punkty, ponieważ to nie koniec, możesz postarać się o monarchię, przykładowo, konstytucyjną. Za wybór b) – oligarchii – dostajesz jeden punkt, jeśli obiecasz rządzić mądrze. Za to c) – komunizm, faszyzm lub nazizm – przynosi Ci, niestety, zero.

Redakcja
Monika Skowron

Projekt makiety, łamanie, ilustracje
Marek Szymczak

Projekt okładki
Jan Kallwejt

Opieka redakcyjna
Kamila Biedrońska

Weryfikacja merytoryczna
Daria Będkowska

Konsultacja książki
Małgorzata Cackowska

Adiustacja
Aurelia Hołubowska

Korekta
Judyta Wałęga

Copyright © Robert Biedroń

.....

**Przeczytaj, co o książce sądzą inni czytelnicy, i oceń ją na
lubimyczytać.pl**

Copyright © for the Polish edition by SIW Znak sp. z o.o., 2018
ISBN: 978-83-240-5050-5

Książki z dobrej strony: www.znak.com.pl

Więcej o naszych autorach i książkach: www.wydawnictwoznak.pl

Spółeczny Instytut Wydawniczy Znak, 30-105 Kraków, ul. Kościuszki 37

Dział sprzedaży: tel. 12 61 99 569, e-mail: czytelnicy@znak.com.pl

Wydanie I, Kraków 2018

Druk i oprawa: Colonel

Robert Biedroń – ukończył nauki polityczne i społeczne na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie. Konsultant organizacji praw człowieka. Poseł na Sejm w latach 2011–2014.

Obecnie jako prezydent miasta buduje demokrację w Słupsku, a kto wie, co będzie potem... Kocha ludzi, zwierzęta i Polskę.

Czym jest demokracja?

DOBRE PYTANIE! DEMOKRACJA ZACZEŁA SIĘ...

DAWNO, DAWNO TEMU, W ODLEGŁEJ STAROŻYTNOŚCI...

...kiedy tworzyły się pierwsze państwa.
Chcesz wiedzieć więcej? Włącz DEMOKrację!

Włącz DEMOKrację to wyjątkowa rozgrywka ukryta w interaktywnej książce. Samodzielnie lub z całą rodziną bierz elementy budujące państwo demokratyczne. Poznaj ustroje polityczne i zdobywaj punkty postawy obywatelskiej. Stawiaj czoła przeciwnościom, nie dopuść do anarchii, odblokuj postać świadomego obywatela.

Bo państwo to również **TY** i **TWOJA** wiedza o nim oraz **TWOJE** codzienne działania.

Włącz DEMOKrację zagwarantuje godziny świetnej zabawy oraz przybliży podstawowe pojęcia związane z państwem i demokracją. W polityce nie ma czasu na nudę!

Niech moc demokracji będzie z Wami!

#włączDEMO

ISBN 978-83-240-5050-5

9 788324 050505 >

Cena
36,90 zł

znak.com.pl
KSIĄŻKI Z DOBREJ STRONY

WO
WYŚKIEŁKO